

Teresa Kosyra-Cieślak
Szczegółowe wymagania programowe. Klasa 4

Wymagania do poszczególnych działów programowych są uporządkowane analogicznie do układu materiału w podręczniku Jacka Kopcińskiego *Przeszłość i dziś Literatura – język – kultura. Liceum i technikum. Klasa 4. Zakres podstawowy i rozszerzony*. Zapis wymagań odpowiada koncepcji podręcznika. Kształcenie literackie i kulturowe jest w większości powiązane z kształceniem językowym i tworzeniem wypowiedzi. Kilka zagadnień językoznawczych (i związane z nimi wymagania) zgrupowano w osobnym dziale pod nagłówkiem *Kształcenie językowe*. Zamieszczony tam materiał odpowiada tematom poświęconym w planach i rozkładach wyłącznie treściom kształcenia językowego. Ostatni element wymagań odnosi się do tekstów użytkowych.

Uszczegółowienia i doprecyzowania większości wymagań znajdują się we właściwym planie wynikowym opracowanym na podstawie podręcznika Jacka Kopcińskiego *Przeszłość i dziś Literatura – język – kultura. Liceum i technikum. Klasa 4*.

Tematy, tytuły i inne elementy planu zapisane na podświetlonym tle odnoszą się do lektur uzupełniających i związanych z nimi wymagań. Zgodnie z podstawą programową, w każdej klasie poznawana jest co najmniej jedna pozycja książkowa z lektur uzupełniających.

Wymagania oznaczone gwiazdką odnoszą się do nauczania w zakresie rozszerzonym.

Klasa 4

Dział programowy. Tematyka i problematyka	Wymagania podstawowe oceny: dopuszczający i dostateczny	Wymagania ponadpodstawowe oceny: dobry i bardzo dobry
PO ROKU 1956. WSPÓŁCZESNOŚĆ uczeń:		
1. Literatura polska na obczyźnie	– określa zasady periodyzacji literatury po 1945 roku – wymienia postacie najważniejszych twórców, którzy po wojnie znaleźli się na obczyźnie – wyjaśnia pojęcia: utracone ojczyzny, mit Kresów – przedstawia kontekst historyczny i polityczny pojęcia utraconych ojczyzn – poszukuje informacji, wskazuje źródła bibliograficzne, dokonuje selekcji i hierarchizacji wiadomości i skojarzeń – wykorzystuje multimedialne źródła informacji – buduje wypowiedzi na temat sytuacji polskiej literatury, formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, uzasadnienia i komentarze	– wyjaśnia pojęcia: zagrożona tożsamość, wydziedziczenie, odziedziczona nostalgia – prezentuje znalezione informacje w samodzielnie przygotowanych dłuższych wypowiedziach – porządkuje informacje na temat literatury emigracyjnej i krajowej po 1945 roku w problemowe całości
2. Samotność tułaczy w poezji emigracyjnej J. Lechoń, „Bzy w Pensylwanii”; To, w co tak trudno nam	– analizuje i interpretuje czytane wiersze: ▪ określa ich tematykę i problematykę ▪ określa sytuację liryczną, ja liryczne, ty (odbiorcę) ▪ rozpoznaje środki stylistyczne i kompozycyjne, określa ich funkcje	– analizuje poetykę wierszy, wskazuje środki tworzące nostalgiczny nastrój – *rozpoznaje tradycję kulturową, którą przywołują poeci – *przypomina założenia programowe Skamandra, przedstawia przemiany

uwierzyć; K. Wierzyński, <i>Kufer</i>; S. Baliński, <i>Podróźni</i>.	▪ odczytuje treści symboliczne – *wskazuje i określa w wierszach: akcenty, intonację, dynamizację itp.; określa ich funkcje – opisuje wyłaniający się z wierszy obraz emigranta i jego ojczyzny – rozpoznaje topos wędrowca-tułacza i określa jego funkcję – określa poetyckie sposoby wykreowania obrazów utraconych ojczyzn – określa tonację uczuciową wierszy; rozpoznaje nostalgię – *przedstawia wojenne i powojenne losy skamandrytów (m.in. Tuwima, Lechonia, Wierzyńskiego) – *porównuje wiersze emigracyjne Wierzyńskiego z tworzonymi w okresie dwudziestolecia międzywojennego – przedstawia propozycje interpretacji czytanych wierszy; uzasadnia je na podstawie tekstu – redaguje notatki; wykorzystuje różne sposoby notowania – pisze wypowiedź argumentacyjną zawierającą interpretację wybranego wiersza – *interpretuje porównawczo wybrane wiersze różnych poetów lub jednego – pochodzące z różnych okresów twórczości (np. Wierzyńskiego)	– twórczości byłych skamandrytów (Lechonia i Wierzyńskiego) – wskazuje romantyczny charakter toposu wędrowca-tułacza – interpretuje sposób funkcjonowania w wierszach tradycji literackiej (np. funkcjonowanie toposu ogrodu lub wędrowca-tułacza) – dostrzega w czytanych utworach nawiązania i *aluzje romantyczne, określa ich funkcje – przygotowuje i przedstawia prezentację na temat literatury polskiej na obczyźnie; funkcjonalnie wykorzystuje materiały ilustracyjne – sporządza plan prezentacji – redaguje *interpretację porównawczą wybranych wierszy; przeprowadza wywód, w którym uzasadni postawioną tezę, odwołując się do treści i poetyki utworów
3. Literatura utraconych ojczyzn. Pamięć i idealizacja. Literackie powroty do krain dzieciństwa i mit Kresów T. Konwicki, <i>Kronika wypadków miłosnych</i> (fragm. lub całość). J. Mackiewicz, <i>Droga donikąd</i> (fragm. lub całość). *G. Grass, <i>Blaszany bębenek</i> (fragmenty). Film: <i>Kronika wypadków miłosnych</i>, reż. A. Wajda (całość lub fragmenty); <i>Dolina Issy</i>, reż. T. Konwicki (całość lub fragmenty).	– rozpoznaje tematykę i problematykę czytanych tekstów – wskazuje konteksty potrzebne do odczytania utworów (historyczne, społeczne, egzystencjalne, biograficzne) – interpretuje czytane fragmenty, uwzględniając ich temat, nastrój, warstwę językowo-stylistyczną itp. – *rozpoznaje konwencję literacką czytanego utworu (np. realistyczną lub oniryczną) – rozpoznaje i analizuje literackie środki służące idealizacji (*mityzacji) utraconych ojczyzn – przedstawia sposoby kreowania bohaterów, określa ich tożsamość i świat wewnętrzny – interpretuje czytane utwory jako obronę zagrożonej tożsamości – opisuje obrazy ojczyzn bohaterów (w sensie geograficznym i emocjonalnym) – wskazuje romantyczne pochodzenie literackiego obrazu małej ojczyzny – analizuje opis Litwy i jej mieszkańców w powieści Konwickiego – *w języku czytanych utworów odnajduje elementy dialektów (w tym polszczyzny kresowej)	– przedstawia obraz Kresów wykreowany w czytanych utworach (idealizacja, nostalgia, perspektywa dziecka, tęsknota za utraconym rajem) – na konkretnych przykładach wyjaśnia, czym jest mit Kresów, i określa jego miejsce w literaturze powojennej – *wskazuje specyficzne cechy (językowe i stylistyczne) prozy Konwickiego, Mackiewicza, Grassa – *syntetycznie przedstawia literacki obraz Kresów w utworach XIX- i XX-wiecznych – *w przeczytanej powieści dostrzega obecność tradycji kulturowej, np. w <i>Kronice wypadków miłosnych</i> odnajduje romantyczny mit Litwy – *charakteryzuje kreację bohatera <i>Drogi donikąd</i> jako alter ego autora – *w <i>Blaszanym bębnie</i> wskazuje paraboliczny charakter rytmu bębna – *rozpoznaje konwencje literackie (np. realistyczną, symboliczną, oniryczną), dostrzega ich przenikanie się w czytanych utworze – redaguje wypowiedź argumentacyjną (lub *esej) na temat literatury utraconych ojczyzn

C. Miłosz, *O wygnaniu (fragment).	– *wskazuje regionalizmy, określa ich znaczenie i funkcje w utworze – *streszcza przeczytaną powieść – *interpretuje powieść przeczytaną w całości; określa: ▪ tematykę i problematykę utworu ▪ charakter świata przedstawionego, ▪ sposób prowadzenia narracji, ▪ kreacje bohaterów – odczytuje metaforyczne lub paraboliczne znaczenia utworów, np.: ▪ *interpretuje <i>Kronikę wypadków miłosnych</i> jako powieść o dojrzewaniu ▪ *interpretuje metaforyczne znaczenie „<i>drogi donikąd</i>” ▪ *w <i>Błaszonym bębnie</i> odnajduje motywy związane z początkami faszyzmu; – *rozpoznaje mitologizację przestrzeni w obrazie utraconej ojczyzny – *w interpretacji utworów (lub fragmentów) wykorzystuje wiadomości znalezione w literaturze naukowej – *przedstawia nurt utraconych ojczyzn we współczesnej literaturze (główne tematy, twórcy najważniejsze tytuły) – odczytuje film, uwzględniając specyfikę jego tworzywa ▪ omawia koncepcję filmu ▪ przedstawia narrację filmową ▪ wskazuje środki filmowe i określa ich funkcje – *wskazuje filmowe środki służące wykreowaniu obrazu utraconej ojczyzny; rozpoznaje idealizację i mityzację – wyjaśnia (definiuje) pojęcie adaptacji filmowej – zabiera głos w dyskusji na temat literatury utraconych ojczyzn – zachowuje logikę toku rozumowania, rozróżnia różne typy argumentów – czyta ze zrozumieniem fragment eseju – redaguje notatkę, definicję, wypowiedź argumentacyjną (np. rozprawkę)	– *prezentuje sylwetki najważniejszych autorów nurtu utraconych ojczyzn; krótko przedstawia ich „domowe ojczyzny” – *porównuje film i powieść (całość lub fragmenty), uwzględniając różnorodne konteksty – *w czytanych tekstach Miłosza wskazuje cechy eseju – *interpretuje esej Miłosza (wygnanie jako obraz kondycji współczesnego człowieka) – wskazuje motyw wygnania w różnych tekstach kultury – poszukuje dodatkowych informacji, dokonuje ich selekcji i hierarchizacji – gromadzi informacje wokół tematu (literatura emigracyjna, nurt utraconych ojczyzn, mit Kresów)
4. Refleksje „niespiesznego przechodnia”. *Eseistyka Jerzego Stempowskiego. J. Stempowski, <i>Esej dla Kassandry</i> (fragment).	– określa tematykę i problematykę tekstu – *w czytanych tekstach rozpoznaje cechy eseju – określa motyw przewodni tekstu – wyjaśnia, co symbolizuje postać Kassandry – znajduje w tekście informacje; przetwarza je, wykorzystując we własnych wypowiedziach – *wykorzystuje kontekst historyczny, literacki i inne do odczytania tekstu – *określa zasadniczy temat eseju – buduje wypowiedzi argumentacyjne na temat tekstu, zabiera głos w dyskusji,	– określa główną myśl tekstu, śledzi sposób prowadzenia wywodu – *analizuje strukturę eseju: odczytuje zawarte w nim sensy i określa sposób prowadzenia wywodu – *wskazuje charakterystyczne cechy stylu eseju (m.in. erudycyjność) – *odnosi się do tez i argumentów autora eseju, buduje własne wypowiedzi argumentacyjne – *przedstawia eseistyczną twórczość Jerzego Stempowskiego

	zadaje pytania, formułuje odpowiedzi, przytacza cytaty – *podaje podstawowe informacje o J. Stempowskim	
5. Egzystencjalizm i człowiek absurdalny. Powieść jako filozoficzna parabola. A. Camus, <i>Dżuma</i> A. Giacometti, <i>Idący człowiek</i>. *F. Kafka, <i>Proces</i> (przypomnienie lektury).	– streszcza powieść – przedstawia tematykę i problematykę utworu – określa świat przedstawiony powieści: ▪ czas i miejsce ▪ kreacje bohaterów ▪ przebieg wydarzeń ▪ sposób prowadzenia narracji – *rozpoznaje realistyczną konwencję powieści, określa jej cechy – rozpoznaje paraboliczny charakter utworu; przedstawia znaczenia paraboliczne – interpretuje opisy Oranu i życia jego mieszkańców podczas rozwoju epidemii – wyjaśnia, na czym polega samotność bohaterów; wykorzystuje kontekst filozofii egzystencjalistycznej – uzasadnia, iż bohaterowie <i>Dżumy</i> reprezentują różne postawy ludzkie wobec zła – *wyjaśnia, jaką postawę Camus nazywa „zwycięstwem absurdalnym” – interpretuje motto powieści i określa jej przesłanie – interpretuje powieść Camusa, sytuując ją w różnych kontekstach: historycznym, filozoficznym, egzystencjalnym, literackim (<i>Proces</i> Kafki) – przedstawia główne motywy egzystencjalizmu, interpretując go jako poszukiwanie sensu życia po katastrofie wojny, okupacji i totalitaryzmów – *omawia najważniejsze założenia egzystencjalizmu Sartre’a – odczytuje i *interpretuje dzieła sztuki, które kojarzą się z egzystencjalizmem; – wykorzystuje wiadomości znalezione w literaturze naukowej do pogłębienia interpretacji <i>Dżumy</i> – sporządza bibliografię wykorzystanych źródeł (także internetowych) – zabiera głos w dyskusji na temat utworu – zachowuje logikę toku rozumowania, rozróżnia różne typy argumentów – redaguje wypowiedź argumentacyjną (np. rozprawkę) zawierającą interpretację powieści i odnoszącą się do jej problematyki	– charakteryzuje i interpretuje postacie powieściowe, wykorzystując symboliczne znaczenia motywu choroby i uwięzienia – wskazuje wojnę, okupację i obozy jako genezę koncepcji filozoficznej Camusa – interpretuje <i>Dżumę</i> jako filozoficzną parabolę ukazującą tragizm ludzkiej egzystencji i postawy ludzkie wobec zła – przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazując w tekście argumenty na jej poparcie – *interpretuje utwór w kontekście filozofii egzystencjalistycznej, wskazując jej kluczowe pojęcia (śmierć, samotność, wolność i uwięzienie, tragizm człowieka absurdalnego), – *przedstawia założenia filozofii egzystencjalistycznej, wskazując głównych jej twórców – podaje ogólne informacje o Camusie jako wielkim moralisście XX w. oraz jego najważniejszych utworach – *poszukuje literatury naukowej na temat twórczości Camusa, Sartre’a i innych egzystencjalistów w różnych źródłach; wykorzystuje multimedialne źródła informacji i dokonuje ich oceny – *przygotowuje referat, prezentację multimedialną na temat egzystencjalistów oraz ich wpływu na sztukę – *odczytuje dzieło sztuki (rzeźbę) nawiązujące do egzystencjalistycznej koncepcji człowieka – *podaje informacje na temat egzystencjalizmu w kinie europejskim

6. *Miłość, samotność, cierpienie, tęsknota – czyli tajemnica kondycji ludzkiej. *G. Herling-Grudziński, <i>Pietà dell'Isola</i> (fragmenty). Motyw Piety w sztuce średniowiecza; A. Mantegna, <i>Św. Sebastian</i>.	– *streszcza opowiadanie, odróżnia streszczenie od parafrazy – *przedstawia tematykę i problematykę oraz określa świat przedstawiony utworu – *określa sposób prowadzenia narracji i inne cechy gatunkowe opowiadania; określa ich funkcje – *przedstawia bohatera, opisuje jego świat – *wskazuje w utworze i interpretuje treści symboliczne – *odnajduje w utworze motywy egzystencjalistyczne – *dostrzega aluzję do <i>Upadku Camusa</i> – *wyjaśnia, czym jest aluzja literacka – *interpretuje opowiadanie; przedstawia hipotezę interpretacyjną i uzasadnia ją, odwołując się do utworu – redaguje wypowiedź argumentacyjną (np. rozprawkę) odnoszącą się do problematyki powieści – *dokonuje syntezy „Samotność, cierpienie i śmierć – jako uniwersalne doświadczenie egzystencjalne człowieka”; pisze rozprawkę lub *esej na ten temat	– *porównuje sposób ukazania tragizmu egzystencji człowieka w <i>Dżumie</i> i opowiadaniu Herlinga-Grudzińskiego – *w interpretacji utworu wykorzystuje kontekst sztuki (motyw Piety) – *porównuje bohatera opowiadania z malarskim wyobrażeniem św. Sebastiana; zestawia teksty kultury, uwzględniając specyfikę ich twórców – *porównuje wykorzystanie motywu choroby jako metafory egzystencji człowieka w opowiadaniu Herlinga-Grudzińskiego i w <i>Dżumie</i>
7. *Odpowiedzialność intelektualisty za kształt współczesnego świata *Problematyka i poetyka eseju G. Herlinga-Grudzińskiego. G. Herling-Grudziński, <i>Perły Vermeera</i>. Vermeer, <i>Widok Delft; Kobieta czytająca list; Kobieta ważąca perły</i>.	– *określa tematykę i problematykę tekstu – *rekonstruuje pytania, na które pisarz nie poszukuje odpowiedzi – *wskazuje w tekście autorską interpretację obrazu <i>Widok Delft</i> – *wyjaśnia, na czym, zdaniem pisarza, polega tajemnica malarstwa – przedstawia metaforyczne i symboliczne znaczenia motywu perły – odczytuje esej jako dialog z Vermeerem, wielkim malarzem europejskim – *wyjaśnia, co pisarz rozumie przez zewnętrzne i wewnętrzne uniwersum malarza – *analizuje strukturę eseju: ▪ śledzi sposób prowadzenia wyводу ▪ wskazuje charakterystyczne cechy stylu eseistyki Herlinga-Grudzińskiego – *prezentuje twórczość G. Herlinga-Grudzińskiego na podstawie materiałów znalezionych w różnych źródłach	– *odczytuje obrazy, o których mowa w tekście; porównuje interpretacje Herlinga-Grudzińskiego i własne – *interpretuje tekst; odnajduje w nim pytanie o świadomość człowieka – dawniej i dziś – *na podstawie tekstu uzasadnia, że dla Herlinga-Grudzińskiego malarstwo jest sposobem wyrażania metafizyki ludzkiego życia – *wyjaśnia znaczenie pojęcia mityzacji; odnajduje je w tekście – *prezentuje eseistyczną twórczość Herlinga-Grudzińskiego, sytuując ją w kontekście biograficznym; znajduje informacje w różnych źródłach, porządkuje je – *pisze esej o inspiracjach malarskich i ich znaczeniu dla współczesnego człowieka
8. *Czarny humor Mrożka *S. Mrożek, <i>Współzucie</i>.	– *określa świat przedstawiony, tematykę i problematykę opowiadania – *rozpoznaje groteskową konwencję literacką utworu – *wskazuje w utworze ironię i określa jej funkcję – *rozpoznaje parodię i określa jej funkcję w utworze (odnosi opowiadanie do <i>Upadku Camusa</i>) – *wyjaśnia pojęcia: czarny humor, parodia – *wyjaśnia różnicę między parodią i trawestacją	– *wskazuje elementy znaczące opowiadania i określa ich funkcje – *określa funkcję groteskowej konwencji opowiadania – *wykorzystuje pojęcia parodii i czarnego humoru w interpretacji utworu – *przedstawia związki czarnego humoru i parodii z kabaretem

	– *wyjaśnia, na czym polega pesymizm Mrożka – *porównuje funkcjonowanie motywu współczucia w opowiadaniu Mrożka i innych utworach – *buduje wypowiedzi argumentacyjne na temat utworu – *redaguje notatkę z lekcji	
9. Po końcu świata... Trudna lekcja Różewicza. T. Różewicz, W środku życia; Drewno; Spadanie czyli o elementach wertykalnych i horyzontalnych w życiu człowieka współczesnego (fragmenty.) Motyw Chrystusa Ukrzyżowanego w sztuce gotyckiej; D. Bouts, <i>Piekło</i>.	– określa tematykę i problematykę wierszy – analizuje wiersze: ▪ charakteryzuje postać mówiącą, ▪ sytuację liryczną, ▪ przedstawione postacie i motywy, ▪ obrazy poetyckie – określa symboliczne znaczenia motywów występujących w wierszach (np. stół, chleb, ogród, krzyż) – rozpoznaje motywy antyczne i biblijne oraz aluzje kulturowe; *interpretuje ich funkcje – określa właściwości języka poetyckiego Różewicza: ▪ wskazuje charakterystyczne środki stylistyczne i określa ich funkcje (m.in. paradoksy, powtórzenia, paralelizmy składniowe) ▪ analizuje dobór rzeczowników i znaczenia, w jakich występują ▪ charakteryzuje składnię, frazeologię itp. – wskazuje słowa nacechowane stylistycznie i emocjonalnie, określa ich funkcje w wierszach – odnajduje utarte zwroty językowe, frazeologizmy, schematy różnych wypowiedzi itp.; interpretuje ich funkcje w wierszach (kompromitacja słów, które zatraciły swoje znaczenia, pustosłowa, chaosu pojęciowego i moralnego) – wskazuje ich konteksty potrzebne do odczytania wierszy, np. historyczny, literacki (w tym poznane wcześniej utwory Różewicza, np. <i>Ocalony</i>), malarski i artystyczny (np. gotyk), filozoficzny, biograficzny – określa, jakie znaczenie dla człowieka ma świadomość istnienia stabilnego systemu wartości – *interpretuje wiersze w kontekście filozofii egzystencjalizmu, uzasadnia ich egzystencjalistyczny charakter – *w wierszu <i>Spadanie</i> dostrzega aluzję literacką (do <i>Upadku</i> Camusa) – buduje wypowiedzi argumentacyjne ustne i pisemne na temat wierszy; formułuje tezy i argumenty wynikające z analizy utworów – redaguje interpretację wskazanego	– interpretuje wiersze Różewicza, wykorzystując różne konteksty, m.in. egzystencjalny, filozoficzny, religijny, biblijny, kulturowy – przedstawia funkcjonowanie motywu upadku w kulturze europejskiej i jego symboliczne znaczenia – określa funkcję, jaką w poezji Różewicza pełni milczenie; *interpretuje stosowanie pauzy jako zabiegu stylistycznego – wskazuje przykłady metafor i zabieg ich konkretyzacji – *rozpoznaje i charakteryzuje indywidualny styl Różewicza – syntetycznie przedstawia egzystencjalną sytuację człowieka współczesnego ukazaną w twórczości Różewicza – *na podstawie czytanych wierszy oraz wiadomości z różnych źródeł określa, jaką ocenę kultury europejskiej zawarł poeta w swojej twórczości – *dokonuje analizy i interpretacji porównawczej wiersza <i>Drewno</i> oraz wybranego przedstawienia Chrystusa Ukrzyżowanego w sztuce gotyckiej – *porównuje teksty kultury, sytuując je w różnych kontekstach – przedstawia propozycje interpretacji czytanych wierszy, stawia hipotezy interpretacyjne i uzasadnia je; formułuje argumenty na podstawie tekstu i stosownych kontekstów – *redaguje interpretację porównawczą (np. porównuje wiersze z różnych okresów twórczości poety) – *identyfikuje pokolenie literackie, do którego należy Różewicz; wskazuje cechy wspólne (dla pokolenia) i indywidualne (poety)

	wiersza Różewicza; formułuje hipotezę interpretacyjną i uzasadnia ją na podstawie analizy utworu	
10. Poezja wobec dylematów egzystencji E. Lipska, <i>Testament; Tu pracuję;</i> *S. Grochowiak, <i>Płonąca żyrafa.</i> S. Dali, <i>Płonąca żyrafa.</i>	– dokonuje analizy i interpretacji wierszy, m.in.: ▪ określa ich tematykę i problematykę ▪ przedstawia sytuację liryczną, postać mówiącą, motywy ▪ wskazuje środki stylistyczne (np. metafory) i określa ich funkcje ▪ analizuje język poetycki wierszy pod kątem słownictwa (np. powtarzające się rzeczowniki i czasowniki, paradoksy, gra słów itp.), składni, *wymieszania konwencji i stylów ▪ wykorzystuje potrzebne konteksty, np. filozoficzny, egzystencjalny, malarski – *interpretuje wiersze, wskazując w nich odniesienia do filozofii egzystencjalizmu – *w wierszu Grochowiaka odnajduje nawiązania do sztuki – *określa, jaką funkcję w wierszu Grochowiaka pełnią motywy brzydoty – opisuje obraz kondycji ludzkiej w ujęciu E. Lipskiej i *S. Grochowiaka – *wyjaśnia sens określenia: dramat egzystencjalny – *odczytuje dzieła malarskie reprezentujące nurt egzystencjalistyczny w sztuce; uwzględnia specyfikę ich tworzywa – buduje ustne i pisemne wypowiedzi argumentacyjne na temat wierszy; formułuje tezy i argumenty wynikające z analizy utworów	– *wyjaśnia termin turpizm – *w wierszu Grochowiaka dostrzega motyw wanitatywny; przedstawia jego konteksty kulturowe i określa funkcję w utworze – podaje ogólne informacje o autorach czytanych wierszy – *rozpoznaje motyw „śmierci Boga”, wskazuje jego filozoficzne korzenie i określa funkcje w czytanych utworach – *porównuje sposób opisu cierpienia w wierszu Grochowiaka i innych utworach literackich; pisze interpretację porównawczą – *porównuje teksty kultury (np. wiersz i obraz), uwzględniając różnorodne konteksty – syntetycznie przedstawia funkcjonowanie motywu piękna i brzydoty w kulturze – znajduje informacje na ww. temat w różnych źródłach, *przygotowuje referat lub prezentację, przedstawia je w klasie
11. Wisławy Szymborskiej sztuka myślenia i gry językowe. W. Szymborska, <i>Obmyślam świat; *** [Nicość przenicowała się także i dla mnie...]; Utopia.</i> S. Balbus, [<i>Poetycki warsztat Szymborskiej, fragment</i>].	– dokonuje analizy i interpretacji wierszy, m.in.: określa ich tematykę i problematykę, przedstawia sposoby kreowania świata przedstawionego – wskazuje pytania (problemy) filozoficzne obecne w wierszach Szymborskiej – rozpoznaje obecne w wierszach motywy; odczytuje ich znaczenia symboliczne – wskazuje nawiązania kulturowe (np. do Księgi Rodzaju) i określa ich funkcje – *dostrzega aluzje literackie – opisuje język poetycki Szymborskiej (np. gry znaczeniami wyrazów, wykorzystanie podobieństw brzmieniowych, rozbijanie frazeologizmów, dowcip językowy itp.) – wskazuje środki stylistyczne (np. metafory, paradoksy) i określa ich funkcje – rozpoznaje ironię i autoironię, sarkazm, *parodię; określa ich funkcje w wierszach	– rozpoznaje filozoficzny kontekst czytanych wierszy Szymborskiej – przedstawia sposób ukazania w wierszach motywów bytu, nicości i śmierci – interpretuje sposób przedstawienia motywu utopii w wierszu Szymborskiej, *wyjaśnia, na czym polega jego reinterpretacja – analizuje język poetycki czytanych wierszy pod kątem słownictwa (np. powtarzające się rzeczowniki i czasowniki), składni, obecności potocznych i poetyzmów, *wymieszania konwencji i stylów – *rozpoznaje i charakteryzuje indywidualny styl Szymborskiej – *dokonuje analizy i interpretacji porównawczej wierszy (np. Szymborskiej i innego poety); pisze pracę na ten temat – wykorzystuje tekst naukowy w pogłębionej analizie i interpretacji wierszy

	– interpretuje wiersze, *wskazując odniesienia do filozofii egzystencjalizmu – czyta ze zrozumieniem tekst naukowy, wskazuje jego główne tezy i sposób prowadzenia wywodu – wykorzystuje informacje z tekstu naukowego do analizy wierszy – buduje wypowiedzi argumentacyjne na temat wierszy, uczestniczy w dyskusji – redaguje dłuższą wypowiedź pisemną (np. interpretację wiersza, rozprawkę, *esej) na temat poezji Szymborskiej	
12. Psychiczna i egzystencjalna kondycja bohatera <i>Kartoteki</i>. Różewiczowski teatr absurdu. T. Różewicz, <i>Kartoteka</i>. Wybrana tragedia antyczna. *Witkacy, Szewcy (przypomnienie lektury). Inscenizacja <i>Kartoteki</i>, np. w Teatrze TV, reż. K. Kieślowski, 1979 (fragm. lub całość).	– przedstawia tematykę oraz problematykę dramatu – charakteryzuje i interpretuje kreację bohatera – *interpretuje postać bohatera jako współczesnego <i>everymana</i>; wyjaśnia termin <i>everyman</i> – charakteryzuje i interpretuje przestrzeń sceniczną – określa rolę chóru w <i>Kartotece</i>, porównuje z rolą chóru w teatrze antycznym; *rozpoznaje parodię – interpretuje tytuł dramatu – *rozpoznaje groteskową konwencję literacką – podaje propozycję interpretacji <i>Kartoteki</i>, uzasadnia ją, odwołując się do utworu – w interpretacji utworu wykorzystuje potrzebne konteksty: historyczny, egzystencjalny, filozoficzny, kulturowy – *syntetycznie przedstawia obraz kondycji psychicznej i egzystencjalnej człowieka zawarty w dramacie; – wyjaśnia terminy: teatr absurdu, dramat otwarty; odnosi je do <i>Kartoteki</i> – *podaje główne cechy XX-wiecznego teatru absurdu – *przedstawia twórczość dramatyczną Różewicza na podstawie samodzielnie znalezionych materiałów – redaguje ustne i pisemne wypowiedzi argumentacyjne na temat utworu, formułuje tezy, uzasadnia je, uczestniczy w dyskusji	– porównuje kreację bohatera <i>Kartoteki</i> z innymi postaciami bohaterów dramatycznych – w konstrukcji bohatera rozpoznaje biografię pokolenia wojennego – *porównuje kreację bohatera <i>Kartoteki</i> z bohaterami wierszy Różewicza – wskazuje w tekście tragizm, patos, groteskę, ironię; wyjaśnia ich wartościujący charakter – dostrzega w utworze nawiązania do dramatu antycznego, wyjaśnia ich funkcje – *rozpoznaje aluzje literackie i określa ich funkcje – charakteryzuje język utworu; wyjaśnia zawarty w nim przekaz (język przestał być narzędziem opisu rzeczywistości) – *interpretuje zdeformowanie świata przedstawionego w dramacie – *wskazuje w <i>Kartotece</i> pokrewieństwa z dramatem groteskowym Witkacego – *przedstawia twórczość dramatyczną Różewicza; przygotowuje na ten temat referat lub prezentację na podstawie samodzielnie znalezionych wiadomości
13. <i>Tango</i> jako dramat o władzy, społeczeństwie, kulturze, sztuce, rodzinie, języku... S. Mrozek, <i>Tango</i>. T. Nyczek, „<i>Tango</i>” Sławomira Mrożka – sztuka polska i uniwersalna.	– określa tematykę i problematykę <i>Tanga</i> – charakteryzuje sposoby kreowania świata przedstawionego dramatu: ▪ przestrzeń sceniczną, ▪ wygląd, zachowanie i język bohaterów, ▪ układ wydarzeń – określa obraz świata ukazany w dramacie – charakteryzuje bohaterów; ich postawy, poglądy, motywacje, udział w przebiegu wydarzeń – rozpoznaje wśród bohaterów przedstawicieli trzech pokoleń	– wskazuje w <i>Tangu</i> cechy tragikomedii rodzinnej, teatru absurdu, teatru groteski – wyjaśnia termin: teatr groteski – porównuje <i>Tango</i> z dramatem klasycznym – dostrzega nawiązania do dramatu romantycznego, interpretuje ich znaczenia – *porównuje <i>Tango</i> z dramatem groteskowym Witkacego – *dostrzega w dramacie przenikanie się konwencji literackich (np. realistycznej i groteskowej) – *syntetycznie przedstawia model

Inscenizacja <i>Tanga</i> np. w Teatrze TV, reż. M. Englert, 1999 (fragmenty lub całość). Film: <i>Zezowate szczęście</i>, reż. A. Munk (całość lub fragmenty). Marek Nowakowski, <i>Górq Edek</i>.	– wyjaśnia przyczyny klęski Artura – określa sposób wprowadzenia motywów: buntu pokoleniowego, ślubu, tańca; *interpretuje je w odniesieniu do tradycji literackiej – podaje różne propozycje odczytania <i>Tanga</i> (dramat o władzy, źródłach tyranii, społeczeństwie, rodzinie, przemianach kulturowych itp.); uzasadnia je, odwołując się do utworu – w analizie i interpretacji dramatu wykorzystuje potrzebne konteksty (np. historyczny, polityczny, społeczny, egzystencjalny, literacki) – rozpoznaje *konwencję literacką dramatu – dostrzega satyrę i groteskę, określa ich funkcje – *analizuje język i styl utworu Mrożka, dostrzega parodię i parafrazy, wskazuje ich wzorce tekstowe – *rozpoznaje aluzje literackie i określa ich funkcje – zabiera głos w dyskusji na temat dramatu, formułuje tezy i argumenty – wskazuje główne tezy tekstu naukowego; ustosunkowuje się do nich; uzasadnia swoje sądy – pisze wypowiedź argumentacyjną na temat utworu (np. rozprawkę, *esej) – syntetycznie przedstawia funkcjonowanie motywu tańca w literaturze i sztuce, sięga do źródeł informacji, opracowuje i wygłasza w klasie prezentację – przedstawia dramat groteskowy, wskazując jego charakterystyczne cechy (brak scenicznego realizmu, paraboliczność i metaforyczność, deformacje języka, parodystyczne nawiązania do dawnych konwencji teatralnych itp.) – interpretuje film <i>Zezowate szczęście</i> jako groteskowy i satyryczny obraz polskiej historii – wskazuje cechy komedii filmowej – charakteryzuje postać bohatera, dostrzegając jego groteskowość – wyjaśnia termin polska szkoła filmowa – *wymienia twórców i najważniejsze dzieła polskiej szkoły filmowej – charakteryzuje bohatera opowiadania M. Nowakowskiego <i>Górq Edek</i>; wyjaśnia, na czym polega nawiązanie do dramatu Mrożka	- nowoczesnego społeczeństwa ukazany w dramacie – wyjaśnia, jaką funkcję w dramacie pełni motyw tanga – wykorzystuje informacje z tekstu naukowego do pogłębienia interpretacji dramatu – na podstawie informacji z różnych źródeł gromadzi informacje o życiu i twórczości Sławomira Mrożka; przygotowuje i wygłasza referat – wygłasza mowę (np. na temat twórczości S. Mrożka); stosuje retoryczne zasady kompozycyjne oraz środki retoryczne – syntezuje wiadomości o dramacie europejskim, gromadzi i przetwarza informacje – syntezuje wiadomości o grotesce i jej funkcji w literaturze i sztuce różnych epok; *przygotowuje prezentację lub referat na ten temat – *wyjaśnia, na czym polega ukazana w filmie deheroizacja bohatera i demitologizacja polskiej historii – *zestawia <i>Tango</i> Mrożka z filmem <i>Zezowate szczęście</i>: ▪ porównuje sposoby uzyskania efektu absurda i groteski w każdym z dzieł ▪ porównuje teksty kultury, uwzględniając różne konteksty – *gromadzi informacje na temat polskiej szkoły filmowej – interpretuje powiadanie M. Nowakowskiego; wyjaśnia, na czym polega uniwersalność przedstawienia postaci Edka
14. *Emigranci i homlesi.	– *określa tematykę i problematykę utworu – *przedstawia i charakteryzuje bohaterów i przestrzeń sceniczną utworu – *wyjaśnia, na czym polega bezdomność	– *dostrzega w utworze aluzje literackie i elementy parodii; określa ich funkcje – *dostrzega w utworze przenikanie się konwencji (realistycznej, groteskowej)

*J. Głowacki, <i>Antygona w Nowym Jorku.</i>	bohaterów (wskazuje różne wymiary bezdomności) – *wskazuje w utworze nawiązania antyczne; interpretuje ich funkcje – *dostrzega w utworze elementy tragiczne i komiczne; interpretuje ich wymieszanie	– *przedstawia twórczość Janusza Głowackiego (jako pisarza i scenarzysty) – *analizuje cechy gatunkowe dramatu, dostrzega elementy teatru absurdu
15. Więcej niż sztuka. Białoszewski i duch eksperymentu. M. Białoszewski, <i>Szare eminencje zachwyty;</i> <i>Sprawdzone sobą;</i> <i>Obierzyny (2);</i> <i>wywód jestem 'u;</i> <i>namuszowywanie;</i> <i>Ja stróż latarnik</i> <i>nadaje z mrówkowca;</i> <i>Śmierć.</i> J. Jończyk, <i>Wyjście – drabina;</i> T. Kantor, <i>Panoramiczny happening morski.</i> <i>Koncert morski;</i> <i>Maszyna aneantyzacyjna;</i> R. Opalka, <i>Detale z cyklu Opalka 1965/1–∞</i> J. Sławiński, <i>Białoszewski: być sobie jednym</i> (fragment).	– analizuje i interpretuje utwory Białoszewskiego: ▪ określa ich tematykę i problematykę ▪ opisuje sytuację liryczną, postać mówiącą, bohatera lirycznego ▪ wskazuje religijne i kulturowe skojarzenia, interpretuje je ▪ wskazuje środki stylistyczne i językowe – określa ich funkcje ▪ wskazuje „gry z językiem” ▪ określa funkcje zapisu i rozczłonkowania tekstu na wersy ▪ odczytuje przekaz (moralny i filozoficzny) – określa świat poetycki wierszy (przestrzeń, ludzi, przedmioty, działania) – wyjaśnia określenia: „poeta osobny”, „poeta rupieci”, odnosi je do utworów – określa, na czym polegały „epifanie” Białoszewskiego – określa, w jaki sposób Białoszewski mówi o sprawach egzystencjalnych: życiu, śmierci – *przedstawia stosunek Białoszewskiego do tradycji poetyckiej – wykorzystuje wiadomości z dziedziny fleksji, słowotwórstwa i składni w analizie i interpretacji wierszy – wyjaśnia termin: poezja lingwistyczna – *uzasadnia, dlaczego poezję Białoszewskiego zalicza się do nurtu lingwistycznego – określa, jak język Białoszewskiego zmienia sposób widzenia rzeczywistości – dostrzega związek poezji Białoszewskiego z tendencjami w sztuce lat 60. – przedstawia takie formy sztuki, jak happening, performance, instalacja – *wyjaśnia pojęcie eksperymentu twórczego i jego znaczenie w poezji Białoszewskiego – *określa, co jest nowym tworzywem sztuki w twórczości Białoszewskiego i innych artystów; porównuje teksty kultury – *dostrzega pokrewieństwa poezji Białoszewskiego z artystycznym happeningiem – wykorzystuje wiadomości z tekstu naukowego w interpretacji wierszy – analizuje tekst naukowy; wskazuje	– odczytuje głośno wiersze, wydobywa brzmieniowe walory tekstu – wskazuje i interpretuje specyficzne dla Białoszewskiego środki językowe: ▪ „rozbijanie” słów ▪ zmiany kategorii gramatycznych ▪ dopisywanie nowych końcówek ▪ kojarzenie słów odległych znaczeniowo na podstawie podobieństwa brzmieniowego ▪ wprowadzanie instrumentacji głoskowej ▪ wytrącanie słów z ich naturalnego kontekstu – określa, jaką rolę odgrywa zapis i kształt graficzny wiersza – omawia funkcje, jakie w różnych tekstach pełnią neologizmy – *wyjaśnia słowo epifania i odnosi je do wierszy Białoszewskiego – interpretuje „odgłosy rzeczywistości” w wierszach Białoszewskiego – *przyciąga informacje o znaczeniu przedmiotów w Teatrze Osobnym Białoszewskiego – gromadzi informacje (z różnych źródeł) o życiu i twórczości Białoszewskiego, w tym również o jego poszukiwaniach teatralnych – projektuje stronę internetową poświęconą Mironowi Białoszewskiemu (projekt edukacyjny) – *wyjaśnia termin neoawangarda – przedstawia tendencje sztuki awangardowej lat 60. (eksperyment twórczy, proces twórczy jako sens sztuki, twórcza aktywność odbiorcy itp.) – na przykładzie wybranych dzieł przedstawia nowe tworzywo sztuki (życie, działanie, sam twórca jako przedmiot sztuki) – *wyjaśnia, w jaki sposób twórcy neoawangardy włączali do swych utworów elementy rzeczywistości – *dokonuje analizy i interpretacji porównawczej wybranego wiersza Białoszewskiego i jednego z zamieszczonych w podręczniku dzieł sztuki – syntetycznie przedstawia sposób pojmowania i funkcje piękna i brzydoty w literaturze i sztuce różnych epok

	zawarte w nim tezy i terminy – zabiera głos w dyskusji na temat wierszy Białoszewskiego, redaguje wypowiedzi argumentacyjne, formułuje tezy i uzasadnia je, odwołując się do wniosków z analizy – redaguje ustne i pisemne wypowiedzi argumentacyjne (w tym rozprawkę, interpretację wiersza)	
16. Klasycyzm i harmonia. Metamorfozy poezji Leopolda Staffa L. Staff, <i>Problemy; Wiosna</i>. L. Staff, <i>Wysokie drzewa; Bonaccia; Harmonia</i> (przypomnienie). Z. Kubiak, <i>Pożegnanie dzieciństwa</i> (fragmenty).	– analizuje i interpretuje wiersze: ▪ określa ich tematykę i problematykę ▪ opisuje ich nastrój i wskazuje tworzące go środki poetyckie ▪ analizuje budowę wersyfikacyjno-składniową, formę gatunkową, słownictwo, środki stylistyczne, wskazuje ich związek z klasycznym wzorcem poezji – interpretuje treści symboliczne – określa zawartą w wierszach postawę twórczą poety i koncepcję poezji – wskazuje nawiązania, motywy i toposy antyczne i biblijne (nagości, ogrodu, wiosny, Raju lub Arkadii, antyczny ideał harmonii itp.); określa ich symbolikę i przekaz w wierszach Staffa – definiuje terminy: klasycyzm, klasyczny (w różnych znaczeniach) – czyta fragment eseju, wskazuje i interpretuje zawarte w nim tezy – *analizuje strukturę eseju, odczytuje zawarte w nim sensy i sposób prowadzenia wywodu – *wskazuje charakterystyczne dla eseju cechy stylu – pisze wypowiedź argumentacyjną (rozprawkę, interpretację wiersza, *esej) poświęconą wierszom Staffa – *syntetycznie przedstawia obecność motywu powrotu do Raju we współczesnej literaturze, sztuce i filmie; analizuje jego znaczenia symboliczne – uzasadnia, że antyk i mity greckie stanowią wciąż żywe źródło kultury śródziemnomorskiej – pisze wypowiedź argumentacyjną zawierającą interpretację wybranego wiersza – *interpretuje porównawczo wiersze Staffa pochodzące z różnych okresów twórczości	– rozpoznaje postawę klasyczną Staffa jako odpowiedź na zagrożenia współczesności – wyjaśnia terminy: <i>topos</i>, *archetyp, podając przykłady, przedstawia rolę obecności toposów w poezji klasyków – wykorzystuje tezy zawarte w eseju Kubiaka do interpretacji poezji Staffa – przedstawia Staffa jako twórcę nurtu klasycznego – przygotowuje referat lub prezentację na temat sylwetki twórczej Leopolda Staffa (poeta wielu pokoleń); wykorzystuje informacje znalezione w różnych źródłach – *przygotowuje prezentację lub referat na temat obecności nurtu klasycznego w kulturze europejskiej – *redaguje interpretację porównawczą wybranych wierszy; przeprowadza wywód, w którym uzasadni postawioną tezę, odwołując się do treści i poetyki utworów
17. Poeta w świecie kultury i historii. Klasycyzm i ironia – jako odpowiedź na zagrożenia współczesności.	– analizuje i interpretuje wiersze: ▪ określa tematykę i problematykę ▪ opisuje sposoby kreowania świata przedstawionego (podmiot liryczny i jego relacje z autorem, sytuacja liryczna, adresat, bohater itp.) ▪ rozpoznaje zasadę kompozycyjną, na	– wyjaśnia termin: liryka roli; odnosi go do czytanych wierszy – wyjaśnia, na czym polega oszczędność formy poetyckiej w wierszach Miłosza i jaka jest jej funkcja – wyjaśnia, na czym polega ciągłość historycznego doświadczenia opisana

C. Miłosz, <i>Campo di Fiori</i>; <i>Świat (poema naiwne): Wiara, Nadzieja, Miłość;</i> <i>St. Ign. Witkiewicz; Przedmieście;</i> <i>Który skrzywdziłeś; Zakłęcie.</i> C. Miłosz, <i>O książce</i> (przypomnienie).	której oparty jest utwór ▪ wyodrębnia obrazy poetyckie ▪ wskazuje motywy symboliczne i toposy (np. ogród, cmentarz, dom, jabłko, pustynia, *ziemia jałowa) i określa ich znaczenia i funkcje ▪ wskazuje środki stylistyczne i językowe oraz określa ich funkcje ▪ interpretuje przekaz (moralistyczny, filozoficzny, kulturowy, *historiozoficzny itp.) wiersza – wykorzystuje w interpretacji wierszy potrzebne konteksty: biograficzny, historyczny, polityczny, historycznoliteracki, filozoficzny, egzystencjalny, biblijny) – wskazuje, w czym poeta upatruje ocalenia wartości, ładu, człowieczeństwa – określa wskazane przez Miłosza zadania poety i rolę poezji w świecie oraz wartość słowa poetyckiego – *wyjaśnia pojęcie „wielkiego kodu”, do którego odwołuje się twórczość poety – rozpoznaje klasyczne rozumienie pojęcia „rozumu” jako mocy tworzenia wartości i przeciwstawiania się rozpacz (Zakłęcie) – opisuje postać tyrana przedstawionego w <i>Który skrzywdziłeś</i>; określa społeczny, polityczny i etyczny wymiar jego zbrodni – *rozpoznaje cechy języka poetyckiego Miłosza (np. posługiwanie się obrazowym przykładem, aforystyczność, stosowanie epitetów i metafor, przejrzystość składni itp.) – buduje ustne i pisemne wypowiedzi na temat wierszy Miłosza, zadaje pytania, formułuje odpowiedzi, informacje – redaguje wypowiedź argumentacyjną zawierającą wnioski z analizy i interpretacji wiersza – *dokonuje analizy i interpretacji porównawczej wierszy Miłosza z różnych okresów twórczości – *syntetycznie przedstawia twórczość Miłosza (ewolucję „od katastrofizmu do klasycyzmu”) – odnosząc się do biografii Miłosza, wyjaśnia, dlaczego po II wojnie światowej polska literatura rozwijała się na emigracji; *podaje nazwiska najważniejszych jej przedstawicieli	w poezji Miłosza; odwołuje się do wierszy – przedstawia relacje między „naiwną” formą wierszy z cyklu <i>Świat</i> a ich doniosłym przesłaniem filozoficznym – *interpretuje wiersze z cyklu <i>Świat (poema naiwne)</i> jako miniaturowe traktaty filozoficzne – określa, jakich wartości poszukuje Miłosz w tradycji kultury (syntezuje wiedzę o twórczości poety) – dostrzega w wierszach Miłosza (np. <i>Zakłęcie</i>) ironię; interpretuje ją – interpretuje wiersz <i>Który skrzywdziłeś</i> w kontekście utworów z różnych epok ukazujących władzę tyrana – przedstawia propozycję interpretacji wierszy: formułuje hipotezy interpretacyjne i uzasadnia je na podstawie wniosków z analizy – poszukuje informacji o życiu i twórczości poety w różnych źródłach – opracowuje referat lub prezentację poświęconą sylwetce twórczej Miłosza – opracowuje mowę (np. laudację) na temat twórczości Miłosza i jego miejsca w polskiej kulturze; stosuje retoryczne zasady kompozycyjne – syntetycznie przedstawia poglądy na zadania poety i poezji w literaturze różnych epok
18. Poeta jako moralista. Mitologia według Herberta. Sumienie Pana	– analizuje i interpretuje wiersze: ▪ określa ich tematykę i problematykę ▪ rozpoznaje sposoby kreowania świata przedstawionego (podmiot liryczny, bohater, sytuacja liryczna)	– interpretuje postać Pana Cogito jako obraz problemów moralnych współczesnego intelektualisty – na podstawie wierszy określa, jak Herbert wykorzystuje dziedzictwo przeszłości

Cogito. Z. Herbert, <i>Tamaryszek;</i> <i>Apollo i Marsjasz;</i> <i>Powrót prokonsula;</i> <i>Przesłanie Pana</i> <i>Cogito;</i> <i>Potęga smaku.</i> Apollo i Marsjasz w malarstwie (np. obrazy Tycjana i Ribery). Z. Herbert, <i>Duszycka.</i>	▪ odczytuje *i interpretuje warstwę symboliczną ▪ rozpoznaje nawiązania i motywy kulturowe, określa ich funkcje ▪ *dostrzega aluzje literackie; interpretuje je ▪ rozpoznaje ironię i autoironię; określa ich funkcję w budowaniu przekazu ▪ rozpoznaje środki wyrazu artystycznego (np. metafory, porównania, epitety, powtórzenia, anafory...) i określa ich funkcje ▪ odczytuje przekaz moralistyczny i filozoficzny wierszy – sytuuje utwory w różnych kontekstach służących ich odczytaniu: historycznym, historycznoliterackim, biograficznym, kulturowym, mitologicznym i egzystencjalnym – wyjaśnia terminy: liryka roli, liryka maski; odnosi je do czytanych wierszy, określa funkcję (np. maski Homera) – określa, jak Herbert postrzega zadania poety wobec ludzkich cierpień, wskazuje kontekst historyczny tych poglądów – określa funkcję kostiumu antycznego w wierszu <i>Powrót prokonsula</i> – wskazuje dawne ideały i wartości przywołane w wierszach; określa, jakie miejsce we współczesnym świecie przyznaje im poeta – przedstawia bohatera lirycznego wiersza <i>Przesłanie Pana Cogito</i>, *wskazuje jego kartezyjański rodowód – przedstawia poetyckie credo Herberta jako współczesnego moralisty (na podstawie <i>Przesłania Pana Cogito</i>) – wyjaśnia, na czym polega heroizm moralny i tragizm Pana Cogito – wyjaśnia, w jaki sposób Herbert nawiązuje do tradycji kultury *i jak ją reinterpretuje – uzasadnia, że antyk stanowi wciąż żywe źródło kultury śródziemnomorskiej, formułuje argumenty na podstawie analizy wierszy – *prezentuje sylwetkę Z. Herberta jako współczesnego moralisty i poety metafizycznego (na podstawie informacji z różnych źródeł) – buduje ustne i pisemne wypowiedzi na temat poezji Herberta, zabiera głos w dyskusji, zadaje pytania, formułuje odpowiedzi, informacje – redaguje wypowiedź argumentacyjną poświęconą wierszom Herberta (interpretację wiersza, rozprawkę, *interpretację porównawczą) – określa tematykę i problematykę eseju	kulturowej (synteza) – *w czytanych wierszach dostrzega reinterpretację mitów i innych przekazów kulturowych; wyjaśnia jej sens – *odnajduje w wierszach etos polskiego patrioty czasów reżimu komunistycznego (<i>Przesłanie..., Potęga smaku</i>) – wyjaśnia, dlaczego „smak” okazuje się kategorią etyczną (<i>Potęga smaku</i>) – analizuje wersyfikację czytanych wierszy, interpretuje rozczłonkowanie tekstu na wersy; dostrzega ich funkcjonalność wobec przekazu utworu – *charakteryzuje indywidualny styl (język poetycki) Herberta – prezentuje informacje o życiu i twórczości Herberta, – dokonuje syntezy: wskazuje poetów XX w., których określa się mianem klasyków, wyjaśnia, w jaki sposób nawiązywali do wzorców i ideałów klasycznych – odczytuje esej Z. Herberta <i>Duszycka</i> jako osobiste credo autora; formułuje tezy, podaje argumenty na podstawie tekstu eseju i wierszy – *prezentuje twórczość eseistyczną Z. Herberta, sytuuje ją w kontekście biograficznym – *pisze esej o inspiracjach antycznych i ich znaczeniu dla współczesnego człowieka
--	---	---

	Z. Herberta <i>Duszycka</i>, wskazuje podejmowane wątki myślowe – odczytuje esej jako krytykę kultury naszych czasów – wskazuje w tekście eseju osobiste wyznania autora – wyjaśnia, na czym, zdaniem Herberta, polega właściwy stosunek człowieka do tradycji – *analizuje strukturę eseju Herberta i sposób prowadzenia wywodu	
19. Ogród tradycji i cmentarz nowoczesności A. Zagajewski, <i>Lawa</i>; J. Hartwig, <i>Potrzeba</i>; J.M. Rymkiewicz, <i>Jakie światło</i>; W. Wencel, <i>Elegia – WIECZNOŚĆ</i>.	– analizuje i interpretuje wiersze: ▪ określa ich tematykę i problematykę ▪ rozpoznaje cechy gatunkowe ▪ charakteryzuje budowę i kompozycję ▪ przedstawia ją liryczne, sytuację liryczną, adresata ▪ wskazuje i interpretuje nawiązania kulturowe (np. idee platońskie, motyw wykuwania posągu, rozum jako boskie światło) ▪ odczytuje treści symboliczne ▪ wskazuje charakterystyczne środki stylistyczne i językowe (np. metafory, antynomie), określa ich funkcje – w interpretacji wierszy wykorzystuje potrzebne konteksty (historyczny, historycznoliteracki, filozoficzny, egzystencjalny, biblijny) – *określa cechy i rolę poezji opisanej w wierszach – przedstawia propozycje interpretacji czytanych utworów, uzasadnia je na podstawie analizy tekstu – dostrzega w czytanych wierszach tęsknotę za uniwersalnym systemem wartości i wyższym porządkiem świata – buduje ustne i pisemne wypowiedzi argumentacyjne na temat wierszy, zabiera głos w dyskusji, zadaje pytania, formułuje odpowiedzi, informacje – redaguje notatki z lekcji	– podaje podstawowe informacje o autorach wierszy (A. Zagajewski, J. Hartwig, J.M. Rymkiewicz, W. Wencel), identyfikuje ich pokoleniowo – *objaśnia (definiuje) pojęcie tradycji literackiej i kulturowej – *na podstawie wierszy określa stosunek autorów do tradycji literackiej i kulturowej; wyjaśnia rolę tradycji kulturowej w budowaniu systemu wartości – interpretując czytane wiersze, przedstawia różne oblicza współczesnego klasycyzmu – *wyjaśnia i analizuje pojęcie klasycyzmu wyłaniające się z czytanych wierszy – dokonuje syntezy: funkcjonowanie motywu światła i ciemności w literaturze i sztuce – dokonuje syntezy: funkcjonowanie motywu ogrodu w literaturze i sztuce – *przygotowuje i wygłasza referat na temat nurtu klasycznego w kulturze różnych epok (i współcześnie)
20. Wielki kod kultury antycznej. Cechy eseju Z. Kubiak, <i>Do czego nam dziś potrzebna literatura grecko-rzymska</i> (fragmenty).	– odczytuje sens tekstu, wskazuje główne tezy i argumentację; wyodrębnia wątki myślowe – przetwarza informacje z tekstu; wykorzystuje je we własnych wypowiedziach – określa, do kogo adresowany jest tekst – objaśnia cechy postawy, która została przez Kubiaka określona jako „klasyczne dziedzictwo” – przedstawia, czego autor nauczył się od pisarzy starożytnych; cytuje właściwe fragmenty – *w czytanim tekście rozpoznaje cechy eseju	– określa główną myśl tekstu, śledzi sposób prowadzenia wywodu, – przedstawia zasadniczy temat eseju – *wyjaśnia, jak Kubiak uzasadnia tezę o „śródziemnomorskości” kultury polskiej; przywołuje właściwe dzieła, zjawiska i postawy – *analizuje strukturę eseju: odczytuje zawarte w nim sensy i określa sposób prowadzenia wywodu – *wskazuje charakterystyczne cechy stylu czytanego tekstu (podaje przykłady, wskazuje cytaty, środki stylistyczne itp.) – *odnosi się do tez i argumentów autora eseju, buduje własne wypowiedzi

	– *buduje wypowiedzi argumentacyjne na temat eseju, zabiera głos w dyskusji, zadaje pytania, formułuje odpowiedzi, przytacza cytaty	argumentacyjne na ich temat
21. Życie w państwie totalitarnym. Felietony Kisiela. S. Kisielewski, <i>Zimowa sałatka</i>.	– *przedstawia najważniejsze informacje o literaturze i kulturze w czasach PRL-u; identyfikuje „historyczne” miesiące (Czerwiec, Październik, Marzec, Grudzień, Sierpień) – omawia ogólnie nurt „świadczenia i sprzeciwu” czasów PRL-u (twórców, dzieła, fakty) – wyjaśnia, jaki wpływ na język sztuki miała cenzura (język ezopowy, satyra, ironia, groteska); wskazuje je w tekstach – określa tematykę i problematykę felietonu S. Kisielewskiego – odczytuje felieton w kontekście historycznym i politycznym – wskazuje gatunkowe cechy felietonu – wskazuje charakterystyczne cechy stylistyczne felietonu (lekkość stylu, błyskotliwość, humor, ironia, złośliwe komentarze, polemiczność, aluzyjność) – dostrzega w tekście felietonu ironię, określa jej funkcje	– wie, czym był drugi obieg wydawniczy – podaje podstawowe informacje o życiu i twórczości Stefana Kisielewskiego; wie, przeciwko jakim zjawiskom kierował swoje felietony – *przedstawia rolę „Tygodnika Powszechnego” w okresie PRL-u – wyjaśnia (definiuje) terminy: aluzja polityczna, podtekst; – wskazuje przykłady aluzji politycznych, i podtekstów w felietonie, interpretuje je – wskazuje w tekście felietonu erudycyzmy i określa ich funkcje – *znajduje w różnych źródłach informacje o sytuacji polskiej kultury w czasach PRL-u i w stanie wojennym
22. Poezja przeciwko zniewoleniu umysłów i zakłamaniu języka S. Barańczak, <i>*Spójrzmy prawdzie w oczy;</i> <i>*Wypełnić czytelnym piśmem;</i> <i>*Garden party.</i> <i>*J. Polkowski, Tak, jestem obcy.</i> J. Kwiatkowski, <i>Słowo Barańczaka</i> (fragmenty). J. Kaczmarek, np. <i>Mury; Zbroja;</i> P. Gintrowski, <i>Raport z oblężonego miasta;</i> <i>Potęga smaku.</i>	– *analizuje wiersze: ▪ *określa ich tematykę i problematykę ▪ *charakteryzuje budowę i kompozycję ▪ *rozpoznaje sposoby kreowania świata przedstawionego (sytuacja liryczna, ja liryczne, bohater liryczny, odbiorca) ▪ *wskazuje motywy i określa ich funkcje ▪ *odczytuje treści symboliczne ▪ *rozpoznaje nawiązania romantyczne – określa ich funkcje ▪ *rozpoznaje ironię i określa jej funkcje – *wskazuje i interpretuje środki językowe typowe dla poezji Nowej Fali (gry językowe, modyfikowanie frazeologizmów, wykorzystanie gotowych struktur językowych) – *interpretuje czytane utwory: ▪ *dostrzega aluzje polityczne i historyczne; rozszyfrowuje je ▪ *sytuuje wiersze we właściwych kontekstach (historycznym politycznym, kulturowym, egzystencjalnym) ▪ *interpretuje wiersze jako próbę odkłamania języka i ukazania prawdy społecznej ▪ *interpretuje tytuły wierszy i motto – wyjaśnia terminy: manipulacja językowa, nowomowa; podaje ich przykłady – *wskazuje demaskowanie manipulacji	– *interpretuje wiersze jako formę protestu, wykorzystuje kontekst historyczny – *przedstawia założenia ideowe i artystyczne Nowej Fali – *przedstawia w klasie prezentację na temat życia i twórczości S. Barańczaka; – *odnosi termin poezja lingwistyczna do wierszy poetów Nowej Fali – na konkretnych przykładach przedstawia mechanizmy manipulacji językowej – *w czytanych wierszach Barańczaka wskazuje gry językowe; określa ich funkcje – *analizuje sposób rozczłonkowania tekstu wiersza na wersy i określa jego funkcję – *określa przedstawiony w wierszach stan świadomości pokolenia literackiego Nowej Fali – analizuje tekst naukowy; odczytuje jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia wywodu oraz argumentację – przedstawia charakter, cele, główne symbole itp. poezji stanu wojennego

	i zakłamania języka w wierszach poetów Nowej Fali – *określa sposób ukazania w wierszach Barańczaka relacji między człowiekiem (jednostką) a państwem – *syntetycznie przedstawia pojmowanie roli poezji przez poetów Nowej Fali; stawia tezy i argumentuje je, odwołując się do czytanych wierszy – wyjaśnia termin: poezja zaangażowana, – odczytuje główne tezy tekstu naukowego – *wykorzystuje informacje z tekstu naukowego w interpretacji wierszy – *pisze wypracowanie zawierające interpretację wybranego wiersza Barańczaka – przedstawia postać J. Kaczmarek jako barda „Solidarności” – wyjaśnia określenie „poezja stanu wojennego”	
23. Kino moralnego niepokoju. Wybrany film, np. <i>Ucieczka z kina „Wolność”</i>, reż. W. Marczewski.	– przedstawia film, jego tematykę i problematykę, bohaterów, fabułę itp. – określa sposób prowadzenia narracji filmowej – wskazuje środki filmowe i ich funkcje – omawia grę aktorów – odczytuje przesłanie dzieła, – wykorzystuje kontekst historyczny, polityczny i kulturowy w interpretacji filmu – *rozpoznaje paraboliczny lub alegoryczny charakter kompozycji filmu – odczytuje zawarte w nim aluzje (polityczne, *literackie, *filmowe)	– rozpoznaje konwencję filmu, np. elementy absurdu i groteski, *oniryczność itp.; określa ich rolę w budowaniu przekazu – *interpretuje alegoryczną konstrukcję filmu – *wymienia twórców zaliczanych do tzw. kina moralnego niepokoju i problemy społeczne, jakie przedstawiali w swoich filmach – gromadzi informacje na temat filmu i jego twórców w okresie PRL-u – *przedstawia wybranego twórcę kina moralnego niepokoju i jego filmografię (na podstawie informacji z różnych źródeł)
24. *Socjalistyczna antyutopia. *T. Konwicki, <i>Mała apokalipsa</i>.	– *streszcza powieść (lub jej fragmenty) – *przedstawia tematykę oraz problematykę powieści – *określa cechy gatunkowe utworu i przedstawia sposoby kreowania świata przedstawionego – *określa zasadę kompozycyjną powieści – *przedstawia narratora i bohaterów, rozpoznaje elementy autobiograficzne – *charakteryzuje sposób prowadzenia narracji – *rozpoznaje w utworze ironię i autoironię, określa ich funkcje – *rozpoznaje przenikanie konwencji literackich; interpretuje powiązanie elementów realistycznych i onirycznych – *odczytuje przekaz utworu – *w interpretacji utworu wykorzystuje potrzebne konteksty (historyczny, polityczny, literacki, autobiograficzny) – *opisuje życie w PRL-u ukazane w utworze – *dostrzega i odczytuje treści symboliczne	– *wskazuje środki literackie i kompozycyjne opisujące rozkład życia społecznego – *charakteryzuje sposób funkcjonowania w utworze kategorii czasu, określa jego funkcje – *porównuje <i>Małą apokalipsę</i> z <i>Rokiem 1984</i> Orwella – *dostrzega w utworze aluzje polityczne i literackie; określa ich funkcje – *dostrzega w utworze nawiązania romantyczne (np. motyw ofiary) – *dostrzega w utworze mitologizację i demitologizację; określa ich funkcje w budowaniu przekazu dzieła – *przygotowuje referat lub prezentację na temat życia i twórczości (literackiej i filmowej) T. Konwickiego – *sięga do literatury naukowej, aby pogłębić interpretację powieści

	- i alegoryczne (np. Pałac Kultury) – *dostrzega w utworze nawiązania biblijne (np. Doga Krzyżowa), interpretuje ich znaczenia – *dostrzega w utworze cechy antyutopii – *definiuje terminy: utopia, antyutopia – *tworzy na temat utworu wypowiedzi argumentacyjne (ustne i pisemne), stawia tezy i argumentuje je, odwołując się do tekstu – *zabiera głos w dyskusji na temat problematyki utworu	
25. Głosy stanu wojennego M. Nowakowski, <i>A jak tam u was było?</i> O. Tokarczuk, <i>Profesor Andrews w Warszawie.</i>	– przedstawia tematykę i problematykę opowiadań – określa sposoby kreowania świata przedstawionego (narrator i narracja, czas i przestrzeń, bohaterowie, fabuła, język i styl) – interpretuje sposoby prowadzenia narracji – charakteryzuje bohaterów – relacjonuje elementy rzeczywistości, z których budowany jest obraz stanu wojennego; określa sposób ich pokazania – wykorzystuje w interpretacji utworu (-ów) różne konteksty (historyczny, polityczny, literacki, filozoficzny) – wyjaśnia znaczenie słowa „raport” w tytule <i>Raport o stanie wojennym</i> – wypowiada się na temat sposobów ukazania stanu wojennego w utworach różnych autorów – przedstawia swoje oceny i opinie, formułuje tezy i uzasadnia je na podstawie tekstów	– wskazuje (w tekście) charakterystyczne cechy stylu autorów – porównuje sposób ukazania stanu wojennego w opowiadaniach O. Tokarczuk i M. Nowakowskiego; wskazuje różnice – prezentuje sylwetkę twórczą M. Nowakowskiego (opozycjonista, podejmowane tematy, przestrzeń zainteresowań)
26. Św. Jan Paweł II – Pielgrzym do ojczyzny. Św. Jan Paweł II, <i>Homilia wygłoszona na placu Zwycięstwa w Warszawie 2 czerwca 1979</i> (fragmenty).	– wyjaśnia (definiuje) termin homilia – wymienia główne tezy zawarte w <i>Homilii</i> – interpretuje czytane fragmenty <i>Homilii</i>; odnajduje w nich apel o przywrócenie narodowi wolności i godności – określa system wartości, do którego odnosi się <i>Homilia</i> – *interpretuje myśli św. Jana Pawła II w kontekście filozoficznym – przedstawia znaczenie pielgrzymek do ojczyzny Jana Pawła II w dążeniu narodu do wolności – *wskazuje charakterystyczne dla stylu Jana Pawła II środki retoryczne; określa ich funkcje	– odczytuje <i>Homilię</i> w kontekście historycznym i politycznym – w przemówieniu Jana Pawła II odnajduje motywy symboliczne; *interpretuje je – na przykładzie <i>Homilii</i> Jana Pawła II omawia językowe cechy tego gatunku – analizuje organizację retoryczną <i>Homilii</i>
27. Człowiek ponowoczesny w poezji pokolenia „bruLionu”.	– przedstawia tematykę, treść i problematykę wierszy – interpretuje wiersze, formułując wnioski na podstawie analizy ▪ określa, kim jest podmiot liryczny,	– *wyjaśnia sens nazwy „barbarzyńcy” („nowi dzicy”) w odniesieniu do młodych poetów – *wyjaśnia, na czym polega poetycki anarchizm M. Świetlickiego (na podstawie

M. Świetlicki, <i>Dla Jana Polkowskiego</i>; M. Biedrzycki, <i>Akslop</i>; J. Podsiadło, <i>Don't leave me</i>. A. Warhol, <i>Dyptyk Marilyn</i> lub inne dzieła; P. Młodożeniec, <i>Szkic do obrazu</i>. *Przykłady architektury postmodernistycznej. P. Śliwiński, <i>Wiersz jako dziennik intymny</i> (fragment).	adresat, bohater wierszy ▪ określa kompozycję i segmentację wierszy ▪ rozpoznaje i interpretuje motywy symboliczne ▪ wskazuje środki językowe i stylistyczne, określa ich funkcje – charakteryzuje młode pokolenie twórców ▪ przedstawia interesujące ich (i odrzucone) problemy ▪ określa postawę wobec rzeczywistości i obowiązków społecznych ▪ wyjaśnia, na czym polegał ich bunt oraz „kryzys patriotyzmu” – wyjaśnia, na czym polega nonkonformizm nowej poezji – *określa, jak pokolenie „bruLionu” rozumie „bycie poetą” – *wskazuje w wierszach i interpretuje elementy prowokacji artystycznej – przedstawia główne funkcje języka komunikacji masowej, ilustruje je przykładami z tekstów pochodzących z prasy lub telewizji – wykorzystuje informacje z tekstu naukowego w interpretacji wierszy – wyjaśnia określenie: „dziennik intymny” – *wyjaśnia (definiuje) terminy i pojęcia: postmodernizm, ponowoczesność, kultura alternatywna, literatura trzeciego obiegu – podaje przykłady funkcjonowania kultury alternatywnej (artysty, graffiti, sztuka komputerowa, happeningi itp.) – *podaje przykłady współczesnych dzieł (różnych sztuk), których autorzy świadomie odwołują się do wzorów kultury popularnej; odczytuje ich przekaz – redaguje wypowiedź argumentacyjną (np. rozprawkę) na temat omawianych zagadnień	analizy wiersza) – przedstawia i ogólnie prezentuje środowisko „bruLionu” (nonkonformizm, kontestacja literatury obywatelskiej, prowokacja artystyczna i obyczajowa, „ulubione” lektury, odrzucenie symboliki romantycznej – zwrot ku kulturze masowej itp.) – *w analizowanych wierszach wskazuje wpływy języka komunikacji masowej lub języka ulicy („język brudnopisu”) – rekonstruuje ukazany w wierszach portret człowieka – *odwołując się do znanych tekstów kultury, charakteryzuje estetykę postmodernistyczną; wskazuje jej cechy w dziełach różnych sztuk (eklektyzm, kicz, swobodna gra wyobraźni, zaskoczenie itp.) – *gromadzi i porządkuje informacje o kulturze alternatywnej: twórcach, ugrupowaniach, formach sztuki itp. – redaguje wypowiedź argumentacyjną na temat omawianych zagadnień
28. Zamieszkać w mieście. Prywatna „ewangelia”. Małe i wielkie inicjacje A. Stasiuk, <i>Miejsce; Ptaki</i>; P. Huelle, <i>Weiser Dawidek</i> (fragmenty); O. Tokarczuk, <i>Ariadna na Naksos</i>.	– analizuje i interpretuje utwór (-ory): ▪ określa jego (ich) tematykę i problematykę ▪ określa charakter świata przedstawionego i sposób prowadzenia narracji, ▪ charakteryzuje kreacje bohaterów ▪ charakteryzuje język i styl ▪ *wskazuje cechy gatunkowe (rozluźnienie rygorów powieści) ▪ odczytuje warstwę symboliczną ▪ dostrzega sakralny klimat i wskazuje jego źródła (m.in. nawiązania i aluzje biblijne) ▪ interpretuje znaczenia metaforyczne lub paraboliczne	– *dostrzega i interpretuje warstwę mityczną utworu (-ów); dostrzega mitologizację opisywanego świata – wskazuje nawiązania biblijne i kulturowe oraz *aluzje literackie; określa ich funkcje – określa miejsce dawnej Galicji i Łemkowszczyzny w twórczości A. Stasiuka; uzasadnia fascynację pisarza tematami prowincji i pogranicza – w opowiadaniu (-ach) Stasiuka dostrzega sakralizację i desakralizację; interpretuje ich znaczenia – *analizuje sposób funkcjonowania w motywie czasu; wskazuje różne funkcje powrotu do przeszłości – *dokonuje analizy i interpretacji

	▪ interpretuje tytuł (-y) – wskazuje problemy egzystencjalne i społeczne ukazane w czytanych utworach (utworach) – w interpretacji utworu (-ów) wykorzystuje potrzebne konteksty (historyczny, biograficzny, historycznoliteracki, kulturowy, filozoficzny, egzystencjalny, mitologiczny) – określa, na czym polega „lokalność” czytanego utworu – *w opowiadaniu (-ach) Stasiuka odnajduje metaforę nowoczesnego świata – *określa sens zmagania z przeszłością bohatera-narratora <i>Weisera Dawidka</i> – *interpretuje odmienną Weisera <i>Dawidka</i> widzianego we wspomnieniach narratora – w opowiadaniu O. Tokarczuk interpretuje funkcję nawiązania do greckiego mitu, odczytuje jego uniwersalny przekaz – *wyjaśnia termin: małe narracje – buduje ustne i pisemne wypowiedzi argumentacyjne na temat czytanych utworów, zabiera głos w dyskusji, zadaje pytania, formułuje odpowiedzi, informację	– porównawczej fragmentów <i>Weisera Dawidka</i> oraz wybranego opowiadania Brunona Schulza – *w opowiadaniu O. Tokarczuk dostrzega reinterpretację greckiego mitu – *wyjaśnia pojęcie literatury feministycznej, odnosząc je do polskich autorek lat 90. – *gromadzi informacje na temat twórców tzw. nowej prozy (P. Huelle, O. Tokarczuk, A. Stasiuk, S. Chwin, A. Libera) i ich wybranych dzieł; opracowuje na ten temat prezentację
29. Ponowoczesna powieść o dojrzewaniu. Antoni Libera, <i>Madame</i>.	– analizuje i interpretuje powieść: ▪ określa jej tematykę i problematykę ▪ przedstawia sposób prowadzenia narracji, kreację narratora i innych bohaterów ▪ *rozpoznaje konwencję utworu i określa jej funkcję ▪ odczytuje treści symboliczne ▪ *dostrzega i interpretuje parodystyczny charakter utworu ▪ dostrzega w tekście ironię i interpretuje ją ▪ wskazuje w tekście nawiązania, stylizacje i *aluzje literackie, określa ich funkcje – odczytuje powieść jako utwór o dojrzewaniu mężczyzny i pisarza; oddziela elementy autobiograficzne od fikcyjnych – przedstawia gry literackie i teatralne, jakie prowadzi bohater narrator – dostrzega w utworze obecność toposu świata-teatru; interpretuje jego znaczenie – buduje na temat utworu ustne i pisemne wypowiedzi argumentacyjne, zabiera głos w dyskusji, zadaje pytania, formułuje odpowiedzi, – pisze wypracowanie we wskazanej formie (np. rozprawkę, *esej)	– *wskazuje wzorce gatunkowe utworu (powieść o dojrzewaniu, powieść „łotrzykowska”, autobiografia) – charakteryzuje bohatera-narratora jako aktora i reżysera zdarzeń (przedstawia np. gry z nauczycielami) – rozpoznaje stylizacje literackie i nieliterackie, jakimi posługuje się narrator – *dostrzega w utworze gry konwencjami – porównuje kreację narratora z bohaterem <i>Ferdynanda Gombrowicza</i> – wskazuje w utworze motyw „czarodziejskiej (twórczej) mocy słowa”; interpretuje go, odwołując się do tradycji kulturowej

30. *Literatura z literatury. <i>*J.L. Borges, Temat zdraycy i bohatera.</i>	– *analizuje opowiadanie: ▪ *określa jego tematykę i problematykę ▪ *przedstawia sposób prowadzenia narracji, wskazuje narratora głównego i narratora planowanego utworu ▪ *rozpoznaje konwencję utworu ▪ *odczytuje sens zagadki rozwiązywanej w opowiadaniu – *wykorzystuje kontekst literacki i kulturowy do interpretacji opowiadania – *wskazuje w opowiadaniu erudycyzmy, aluzje literackie, historyczne i kulturowe; określa ich funkcje – *wyjaśnia określenie „ogród o rozwidlających się ścieżkach” w odniesieniu do twórczości Borgesa	– *na podstawie opowiadania wyjaśnia, na czym polega „barokowość” prozy Borgesa – *poszukuje informacji w różnych źródłach na temat kierunków współczesnej prozy światowej; porządkuje je
31. Poetyka reportażu R. Kapuściński, Podróże z Herodotem (fragmenty)	– przedstawia tematykę, treść oraz problematykę czytanych fragmentów w kontekście całości utworu – analizuje utwór, wykorzystując znajomość reportażu jako gatunku literackiego – rekonstruuje pytania, na które autor poszukuje odpowiedzi – określa wynikającą z tekstu pozycję autora i jego punkt widzenia wobec opisywanej rzeczywistości – interpretuje utwór, wykorzystując różnorodne konteksty: historyczny, egzystencjalny, filozoficzny, literacki, kulturowy, religijny – wskazuje akceptację odmienności jako istotę postawy twórczej i filozoficznej Kapuścińskiego – przedstawia warsztat Kapuścińskiego jako reportażysty – *charakteryzuje indywidualny styl R. Kapuścińskiego – określa znaczenie postaci Herodota i wartości, które dostrzega w nim autor – wyjaśnia, na czym polega podobieństwo stosunku do świata Herodota i Kapuścińskiego – zabiera głos w dyskusji na temat prozy Kapuścińskiego i poruszanych w niej problemów; formułuje tezy i argumentuje je, odwołując się do tekstów autora oraz komentatorów	– wymienia rodzaje reportażu – wskazuje cechy wyróżniające pisarstwo Kapuścińskiego – charakteryzuje postawę Kapuścińskiego jako reportażysty – na podstawie czytanych tekstów wyjaśnia, na czym polega nieprzekraczalność granic kulturowych – na podstawie czytanych fragmentów charakteryzuje język i styl prozy Kapuścińskiego – *przedstawia Kapuścińskiego jako wybitnego polskiego reportażystę; sporządza kalendarium jego życia i twórczości; – *wygłasza w klasie referat na temat pisarza, ilustrując go materiałami znalezionymi w różnych źródłach
32. Pisarstwo inspirowane reportażem. <i>A. Stasiuk, Jadąc do Babadag (fragmenty);</i> <i>M. Wilk, Wołoka (fragmenty);</i>	– analizuje i interpretuje utwory: ▪ określa ich tematykę i problematykę ▪ charakteryzuje sposób prowadzenia narracji i określa jego funkcje ▪ wskazuje cechy specyficzne dla reportażu, dziennika, beletrystyki ▪ charakteryzuje język i styl ▪ *wskazuje indywidualne cechy stylu każdego z autorów ▪ odczytuje treści symboliczne i przekaz	– w <i>Jadąc do Babadag</i> odnajduje motyw zakorzenienia – *w prozie Stasiuka rozpoznaje elementy konwencji onirycznej; określa jej funkcje – wyjaśnia tytuł książki Wilka – odnajduje i interpretuje dwie płaszczyzny czasowe w <i>Wołoce</i> – interpretuje opisane przez Wilka Sołowki jako zwierciadło postsowieckiej Rosji – omawia cechy gatunkowe reportażu

J. Krasiński, <i>Twarz do ściany</i> (fragmenty).	utworów – interpretuje utwory, wykorzystując potrzebne konteksty (historyczny, biograficzny, egzystencjalny, literacki, kulturowy, polityczny) – na podstawie <i>Jadąc do Babadag</i> przedstawia cechy reportażu poetyckiego Stasiuka – *wyjaśnia, czym dla Stasiuka jest podróż (wskazuje różne znaczenia i różne konteksty) – wyjaśnia pojęcie „gorszej Europy” w utworze Stasiuka – przedstawia obraz rosyjskiej prowincji po rozpadzie imperium sowieckiego (opisanej w <i>Wolocie</i>) – określa sytuację skazańców opisanych w reportażu Krasińskiego – przedstawia specyfikę reportażu historycznego Krasińskiego; interpretuje utwór jako poszukiwanie „brakującego ogniwa historii” – *charakteryzuje bohatera książki Krasińskiego jako <i>alter ego</i> autora – zabiera głos w dyskusji na temat czytanych tekstów i poruszanych w nich problemów; formułuje tezy i uzasadnia je, odwołując się do tekstów – redaguje dłuższą wypowiedź argumentacyjną (np. rozprawkę, *interpretację porównawczą) na temat czytanych reportażów	poetyckiego Stasiuka, prozy Wilka (dziennik reportażowy) oraz reportażu historycznego Krasińskiego – wskazuje (w czytanych fragmentach) elementy dokumentu, szkicu historycznego, poetyckiej medytacji – *w tekstach Wilka wskazuje charakterystyczne słownictwo (rusycyzmy, archaizmy z latopisów, lokalne dialektyzmy, wulgaryzmy) i określa ich funkcje
33. Reportaż jako gatunek publicystyczny i literacki.	– przedstawia charakterystyczne cechy reportażu jako gatunku literackiego – charakteryzuje różne odmiany reportażu, podaje przykłady – przedstawia specyfikę reportażu literackiego – przedstawia początki polskiego reportażu, np. H. Sienkiewicza (<i>Listy z podróży do Ameryki</i>) i W.S. Reymonta (<i>Pielgrzymka do Jasnej Góry</i>) – wymienia najczęstsze wady reportażu; ocenia pod tym kątem teksty znalezione w czasopiśmie i internecie – *pisze reportaż na wybrany temat (np. odbytej podróży, zjawisk społecznych, interesującego problemu z otaczającego życia itp.)	– przedstawia trzy szkoły polskiego reportażu i ich twórców: • reportaż społeczny Hanny Krall • *historyczno-polityczny Krzysztofa Kąkolewskiego • wojenny i podróżniczy Ryszarda Kapuścińskiego – gromadzi wiadomości (z różnych źródeł, w tym – internetowych) o reportażu i jego roli we współczesnej literaturze – *przygotowuje prezentację na temat cech i odmian polskiego reportażu oraz wybitnych reportaży – *pisze reportaż na wskazany temat, wymagający zbierania materiału, przeprowadzenia wywiadu, pogłębienia wiedzy na dany temat itp. (np. zjawisk społecznych, życia kulturalnego, obyczajowości itp.)
34. Felieton i felietoniści. J.Z. Słowkowski (Hamilton), <i>Zmienność i niezmiennosc</i>	– przedstawia charakterystyczne cechy felietonu jako gatunku literackiego – przedstawia początki felietonu w Polsce (np. XVIII-wieczny „Monitor”, felietony Prusa i innych pozytywistów) – wymienia najważniejszych polskich felietonistów XX wieku i współczesnych	– wymienia rodzaje felietonu, (np. f. społeczne, literackie, filozoficzne, z pogranicza eseju, z pogranicza recenzji literackiej, filmowej, teatralnej, muzycznej; f. sportowy, polityczny) – przedstawia polską felietonistykę po II wojnie światowej (na podstawie

<i>poglądów;</i> S. Kisielewski, <i>Zimowa sałatka.</i>	– charakteryzuje cechy językowe i stylistyczne felietonów (lekkość stylu, humor, ironia, różne rodzaje stylizacji gry skojarzeń, *parodia) – określa rolę tytułu felietonu – *pisze własny felieton na wybrany temat	informacji z różnych źródeł) – porównuje felietony różnych autorów (np. Kisiela i Hamiltona); wskazuje cechy indywidualne felietonistów
35. Miejsce fantastyki naukowej w literaturze współczesnej S. Lem, <i>Dzienniki gwiazdowe. Podróż dwudziesta pierwsza</i> (fragmenty); J. Dukaj, <i>Katedra.</i> A. Stoff, <i>Dlaczego Lem</i> (fragmenty). <i>Katedra</i> (2002), film T. Bagińskiego.	– wyjaśnia termin: fantastyka naukowa – wymienia i przedstawia rodzaje fantastyki i gatunki „fantastyczne” (np. baśń, XVIII-wieczna powieść gotycka, literatura grozy, literatura <i>political fiction</i>, <i>science fiction</i>, <i>fantasy</i>) – wymienia mistrzów gatunku s.f., (jak H.G. Wells, F. Herbert, J. Żuławski, S. Lem, J.A. Zajdel, J. Dukaj) – dokonuje analizy i interpretacji opowiadań • określa tematykę i problematykę • relacjonuje wydarzenia • charakteryzuje świat przedstawiony (postacie, umiejscowienie wydarzeń, czas itp.) • prezentuje narratora-bohatera i jego sytuację • określa sposób prowadzenia narracji i jego funkcje • charakteryzuje język i styl opowiadania, wskazuje neologizmy i określa ich funkcje • odczytuje treści symboliczne i przekaz utworu – przedstawia propozycję odczytania utworów (np. poruszając problemy postępu, biotechnologii, dehumanizacji społeczeństwa, sztucznej inteligencji, eksperymentów genetycznych itp.); formułuje tezy i uzasadnia je, odnosząc się do właściwych fragmentów tekstu – *interpretuje utwory w kontekście filozoficznym i historycznoliterackim; rozważa kwestie etyczne – dostrzega w utworze elementy groteski i określa jej funkcję – *charakteryzuje indywidualny styl Lema – wykorzystuje informacje z tekstu naukowego do interpretacji utworu – zabiera głos w dyskusji na temat opowiadań i poruszanych w nich problemów; formułuje tezy i uzasadnia je na podstawie tekstu – redaguje dłuższą wypowiedź argumentacyjną – *interpretuje <i>Katedrę</i> T. Bagińskiego; uwzględnia tworzywo filmu	– *przedstawia wybrane powieści, które „utorowały drogę” współczesnej fantastyce naukowej (np. <i>Doktor Jekyll i pan Hyde</i>, R.L. Stevensona, <i>Drakula</i> B. Stokera, <i>Hobbit, czyli tam i z powrotem</i> J.R.R. Tolkiena); wskazuje przyczyny ich popularności – przedstawia główne wątki tematyczne i problemy współczesnej literatury s.f. – wskazuje zagrożenia, które dosłownie lub symbolicznie przedstawia literatura s.f. – gromadzi wiadomości o fantastyce naukowej i jej twórcach, porządkuje je – *odczytuje warstwę filozoficzną utworu Lema – *analizuje neologizmy charakteryzujące świat przedstawiony utworów – *na podstawie wiadomości z różnych źródeł opracowuje portret sylwetki twórczej S. Lema jako wybitnego mistrza prozy s.f. – *pisze referat na sesję naukową poświęconą zagadnieniom poruszonym w prozie Lema – *ocenia filmową realizację <i>Katedry</i> T. Bagińskiego, odnosząc ją do literackiego pierwowzoru; *interpretuje porównawczo oba dzieła

KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE

1. Budowa spójnego tekstu.	– wyjaśnia, czym jest spójność tekstu – analizuje wskazany tekst pod kątem spójności; – rozróżnia tekst spójny i niespójny, – rozróżnia spójność treściową i tekst spójny pod względem gramatycznym – znajduje w tekście wykładniki spójności linearnej (np. spójniki, zaimki, powtórzenia wyrazów itp.) – dokonuje korekty tekstu niespójnego, stosując różne wykładniki spójności – *rozróżnia spójność wewnątrzakapitową i międzyakapitową – w podanym tekście wskazuje przyczyny braku spójności, podaje propozycje poprawek	– wskazuje różne przyczyny niespójności tekstu – rozróżnia: spójność tematu, spójność nadawcy, spójność odbiorcy, spójność stylu; analizuje pod tym kątem wskazane teksty – *omawia mechanizmy odpowiadające za spójność tekstu jako całości – *wie, kiedy elementy różnych stylów w tekście stanowią zamysł artystyczny (wskazuje konkretne przykłady) – dokonuje redakcyjnej poprawy wskazanego tekstu, który jest niespójny
2. Logika w języku i tekście.	– wymienia i charakteryzuje funkcje tekstów językowych – podaje przykłady tekstów i ich typów o różnych funkcjach – wyjaśnia, czym jest komunikacja językowa, podaje jej główne cele – wyjaśnia i definiuje terminy: wnioskowanie, argumentacja, uzasadnienie, wniosek, przesłanka, demagogia, argument demagogiczny, intencja wypowiedzi, perswazja – wie, kiedy uzasadnianie jest poprawne – w przykładach dowodzenia rozróżnia wniosek i przesłankę – rozróżnia znaczenia wypowiedzi dosłowne i niedosłowne; podaje przykłady – w przykładowych wypowiedziach rozróżnia treści sugerowane (wyrażone nie wprost) – rozpoznaje pytania podchwytliwe i sugerujące – redaguje notatkę na temat demagogii, intencji wypowiedzi, poprawności dowodzeń itp.	– definiuje terminy: logika, indukcja, dedukcja (wnioskowanie indukcyjne i dedukcyjne) – wskazuje przykłady demagogii w różnych typach tekstów – rozpoznaje podstawowe techniki perswazji stosowane w demagogii (np. składanie nierealnych obietnic) – podaje przykłady wnioskowania dedukcyjnego i indukcyjnego
3. Hejterzy zastopowali influencerkę. Zmiany kulturowe a neologizmy we współczesnym języku polskim. L. Łuniewska, <i>Buwing, czyli romans w bibliotece</i> (fragmenty).	– wskazuje (w tekstach) neologizmy, które w ostatnich latach przeniknęły do polszczyzny – wskazuje różne sposoby wzbogacania języka (podaje przykłady): ▪ neologizmy słotwórcze, ▪ neosemantyzmy, ▪ nowe związki frazeologiczne, ▪ zapożyczenia leksykalne – *rozróżnia zapożyczenia wewnętrzne i zewnętrzne – analizuje budowę neologizmów	– określa przyczyny napływu neologizmów do współczesnej polszczyzny – wskazuje różne mechanizmy powstawania neologizmów słotwórczych – podaje przykłady nazw marek i firm funkcjonujących w polszczyźnie jako wyrazy pospolite – *podaje przykłady zapożyczeń zewnętrznych i wewnętrznych – przedstawia tendencje rozwojowe w języku *i opisuje ich działanie w najnowszej polszczyźnie, tzn.

	słototwórczych – rozpoznaje skrótowce (akronimy) – rozpoznaje neosemantyzmy i neofrazeologizmy – wyjaśnia (definiuje) terminy: ▪ zapożyczenia semantyczne, ▪ zapożyczenia frazeologiczne, ▪ zapożyczenia leksykalne – zna zasady pisowni zapożyczeń (m.in. stosowania apostrofu) – ocenia nowe zjawiska językowe, stosując właściwe kryteria – czyta ze zrozumieniem fragment artykułu naukowego, przetwarza znalezione w nim informacje	tendencje: ▪ do skrótu ▪ do precyzji ▪ do upraszczania i automatyzacji – gromadzi informacje na temat funkcjonowania neologizmów w polszczyźnie
4. Zróżnicowanie środowiskowo-zawodowe polszczyzny.	– wyjaśnia, na czym polega zróżnicowanie środowiskowe polszczyzny – *rozpoznaje obecność socjolektów w tekstach; określa ich funkcje komunikacyjne – *w tekstach wskazuje argotyzmy (socjolektyzmy), dostrzega ich nacechowanie stylistyczne – podaje przykłady argotyzmów, które weszły do języka ogólnego; ocenia ich używanie w różnych sytuacjach komunikacyjnych – rozróżnia pojęcia żargonu, slangu i gwary	– wyjaśnia terminy: żargon, slang, gwara, dialekt – *wyjaśnia termin: profesjonalizm; podaje przykłady – zbiera informacje na temat socjolektów młodzieżowych; gromadzi materiał słownikowy i opinie użytkowników języka (projekt edukacyjny)
5. Jak piszemy na blogach, czatach i forach? Język polski w internecie.	– określa specyfikę sytuacji komunikacyjnych w internecie – wyjaśnia, czym jest hipertekst – określa, w jaki sposób internet zmienia postrzeganie rzeczywistości – wymienia formy komunikacji internetowej: blogi, fora internetowe – podaje charakterystyczne cechy języka oraz postaci graficznej komunikacji internetowej – analizuje teksty internetowe, wskazując w nich specyficzne cechy języka i zapisu – wyjaśnia termin: netykieta – podaje główne zasady netykiety – ocenia teksty internetowe pod kątem przestrzegania netykiety – *zabiera głos w dyskusji na temat komunikacji internetowej i jej cech – pisze opinię na temat wybranego blogu lub strony internetowej	– charakteryzuje specyfikę sytuacji komunikacyjnych w internecie, omawiając elementy aktu komunikacji (kod, komunikat, nadawca, odbiorca, kontekst) – charakteryzuje stylistyczne wykładniki języka blogów, czatów i forów internetowych (np. obecność języka potocznego, emocjonalność, skrótowość) – wyjaśnia, jakim typem tekstu użytkowego jest opinia, czego może dotyczyć
Teksty użytkowe: protokół, opinia, zażalenie.	– zna zasady pisania protokołu, opinii, zażaleń – wie, w jakich sytuacjach pisze się każde z ww. pism użytkowych – pisze protokół z lekcji, dyskusji, zebrania, innego wydarzenia itp. – pisze opinię np. dotyczącą określonego produktu, gry komputerowej itp.	– przedstawia zasady pisania protokołu – opracowuje opinię wskazanego produktu, instytucji, wydarzenia itp., która ma się stać wypowiedzią publiczną (np. opublikowaną w internecie)

	– pisze zażalenie (skargę) np. do dyrektora szkoły w określonej sprawie – redagowanym tekstom użytkowym nadaje właściwą strukturę i formę graficzną – pisze teksty użytkowe, stosując styl urzędowy i stosowne formuły – korzysta z szablonów w wersji elektronicznej	
--	--	--